

Otrokova prošnja.

Gledališka igra v dveh dejánjih.

Osobe: Mati. — Tonček in Božidar, njena otroka. — Starček.

Prvo dejánje.

PRVI PRIZOR.

(Igrališče predstavlja gozd. Spredaj košato drevó, pod drevesom lesena klop. Tonček in Božidar nastopita v priprostej obleki in s slamnikom na glavi. Vsak ima košarico v roci.)

Tonček. Tukaj bratec, tukaj sédiva na klop in malo počijva; — danes je vroč dan, in v tej vročini je treba nama še jagod nabirati, to bo naju še danes solnce žgalo.

Božidar. Dà, Tonček, sédiva malo; tudi jaz sem že truden, da komaj hodim. — Ali bi ne hotel malo svoje košarice odpreti, notri imava marsikaj dobrega.

Tonček. I glej ga nu snédeža! Zdaj je še prezgodaj, — komaj je ura, kar sva iz doma, in mati so nama dali dober zájtrek. To, kar imava v košarici, to so nama dali mati v kosilce, ki bo nama tem bolj dišalo, čim več bova hodila.

Božidar. Mi je tudi všeč takó, ljubi bratec, — ali poglejva vendar malo, kaj so nama mati dobrega vložili v košarico.

Tonček. Ti si vedno takó radoveden; i nu pa poglej, ker te takó mika. (Privzdigne pokrovec.) Ali vidiš hlebček belega kruha, — kos dobrega síra, — in še celó steklenico sladkega mleka!

Božidar (plosne v roki). Jejmina! to bode nama dišalo, že zdaj se mi sline cedé po dobrem kosilcu; — košček sira mi pa vendar takój daj.

Tonček (pokrivši košarico). Ne bo dal, Božidarček; poprej greva nabirat jagod in potlej bode južina.

DRUGI PRIZOR.

(Prejšnja. — Starček z dolgo, belo brado pride težavno, opirajoč se na palico in ogrnen v star, zašit plašč.)

Starček. Ne morem več dalje; tukaj moram malo odpočiti, — nogi me več ne neseta, star sem že in slabôten, truden in lačen — kako bi tudi mogel dalje? (Dečka, ki sta sedela na klopi, vstaneta in naredita starčku prostor.)

Tonček (ogledujoč starčka). Od kod pridete danes? Vidi se vam, da ste trudni.

Starček. O ljubo moje dete, danes sem že celih šest ur na nogah — in še nisem imel niti grizljeja kruha v svojih ustih!

Tonček. Ali niste nič zájtrekovali?

Starček. Ljubo dete, kdo bi dal zájterk meni ubozemu siromaku? Jaz prebivam sam, ter nimam nikogar, ki bi se brigal zame, starega Matijo. — Danes bi rad v bližnje mestice, kjer bodo jutri, takó se mi je pripovedovalo, dénar med uboge delíli. — Ali Bog zná, ako še dospejem tjà, ker sem takó truden in lačen, da ne morem več dalje, — zunaj pod milim nebom bom moral prenočiti.

Tonček (mu naglo v besedo seže.) Ne takó, ubogi stari mož, tega storiti ne smete. (Vzame košarico v roke in iz nje jedila.) Glejte, tukaj imam nekaj za vas, kar vas bode gotovo okrepčalo. (Podá mu steklenico z mlekom.) Evo, pijte malo mleka, in založite kosec kruha, — in da vam bode vse to bolje dišalo, prigriznite še malo sira. (Vse to mu podá.)

Božidar (potegne na tihem Tončeka za rokav). Ali Tonček, ako boš vse to razdal, kaj ostane potem nama?

Tonček. Ej Božidar, privošči vendar staremu siromaku najino kosilce, — nama se dobro godí, ker ne trpiva nobenega pomanjkanja, tudi nisva takó lačna, kakor je ta ubogi mož tukaj; le poglédi ga, kako mu diši najin kruh!

Starček (ki je med tem izpil mleko iz steklenice, in pojedel kosec kruha ter zavl sil v ruto, vstane ter reče s povzdignenim glasom): Stotéro vama Bog povrni, kar sta dala meni ubozemu človeku! Kako me je vse to okrepčalo, — zdaj se že čutim boljšega in krepkejšega nego li sem bil poprej, — Bog vama povrni, dobra otroka! — Znabiti, da sta mi dala to, kar bi bila vidva imela v kosilce; ako je temu takó, potem poslušajta, kaj vama povém. (Starček vstopivši se med dečka v sredo, povzdigne desnico k nebu ter reče s povzdignenim glasom slovesno): Karkoli bosta Bogá prosila, to vama bo dal, — a zná se, da vajina prošnja mora biti tudi Bogu dopadljiva! (Starček na to počasi in težavno naprej koraka, a otroka gledata čudèč se za njim).

TRETJI PRIZOR.

(Božidar in Tonček sama.)

Božidar (košarico preiskavajoč). Kaj je rekel nama starček, kaj?

Tonček. Čudno so mi zvenéle njegove besede na uhó! (Premišljajoč): „Karkoli bosta Bogá prosila, to vama bo dal, a zná se, da vajina prošnja mora biti tudi Bogu dopadljiva.“ — — — Čuj, Božidar, to so pomenljive besede! — Le pomisli, karkoli si mi dva zdaj zaželifa, — in to potlej Bogá prósiva, — to bo nama Bog dal, ako mu je stvar, za katero ga prósiva, dopadljiva! — Dà, le prevdariva zdaj malo, česa naj bi ga najpred prosila!

Božidar (prevdarjajoč): Česa naj bi ga prosila? Jaz sem, hvala Bogu, zdrav; jésti nama dadó mati, — obleko, nu obleko nama kupijo oče! — — Jaz, jaz imam že dolgo neko željo, katere mi do zdaj še nihče ni mogel izpolniti. — Ali veš Tonče, česa si jaz želim, da bi imel? Nu, poslušaj me: Tako sladko potico, kakoršno jedó škof, kadar hodijo otroke birmat; slišal sem, da je vsa s cukrom potresena in se jej „torta“ pravi.

Tonče. Kaj še!? Kaj tacega Bogá prositi, gotovo bi mu ne bilo dopadljivo. Jaz si hočem vse kaj družega izbrati. — — A zdaj hitiva, ker imava še precej daleč! Toliko misli mi rojí danes po glavi! (Odideta).

(Zagrinjalo pade.)

Drugo dejánje.

PRVI PRIZOR.

(Soba; v sredi nje zagrinjalo. Na desno sveta podoba. Mati sedé za mizo šivajoč, potem odlože šivanje, podpró si z obema rokama glavó ter se jim vidi, da jih huda žalost tare.)

Mati. Danes mi ne gre nobeno delo dobro izpod rok. Vse, karkoli začnem, nima pravega vspehá. In temu se ni čuditi, ker vse moje misli so

pri mojem dobrem možu. — Osem dni je že minulo, odkar vsako uro pričakujem kacega sporočila o njem, ali vse zaman! — Kako težka je nama bila ločitev! — O da bi se že skoraj srečno povrnil domov! —

DRUGI PRIZOR.

(Tonček skoči v sobo, drži košarico k višku, položi klobuk na stran ter hiti k materi.)

Tonček. Evo me zopet domá — in tudi bratec Božidar takój pride; a zdaj pogledjte, kaj vam prinesem; tako lepo rudečih jagod gotovo še niste videli (pogleda materi v obraz). — Ali kaj vam je mati, da ste danes tako žalostni? Jaz vas gotovo nisem razžalil in tudi bratec Božidar je bil ves čas priden.

Mati. Nè, nè, ljubo moje dete, nobeden vaju me ni razžalil; — ali dobro znaš tudi ti, da vsak dan pričakujem pisma od našega dobrega očeta, a pisma ni, pa ga ni!

Tonček. O mati, ali je to vse, kar vas toliko žalosti, — ali niste nama sami rekli, ako očeta Bogú priporočamo, on jih bode čuval, da se jim nič žalega ne zgodi?

Mati. Res je to; tega se tudi smemo od Bogá nadejati, ali vendar je človek v skrbéh, da bi se mu v tujih krajih kaka nesreča ne prigodila.

Tonček. Mar se bojite, da bi nam oče zboléli? — Ali da bi se jim kaj drugega žalega ne pripetilo?

Mati. Nesreč je toliko na svetu, da bi ti jih ne mogla naštetí, ako bi tudi hotela.

Tonček. Zdaj pa tudi že mene skrbi, ljuba mati; — ali ne molim vsak dan za našega očeta? — Nu, zdaj mi pa nekaj na um pade; danes pa res še nisem molil za njih! — Dovolite mi tedaj, ljuba mati, da tukaj pred to sveto podobo opraviim svojo molitev za našega dobrega očeta!

Mati. Dà, dà, le moli, ljubo moje dete, tvoja molitev je tolažba tudi meni, ker otročjo molitev Bog najrajše usliši.

(Tonček poklekne pred podobo, povzdigne roki in moli.)

Tonček. Dobri Bog nebeški, usliši mojo molitev in daj, da bi se naš oče prav kmalu zdravi in srečni domov povrnil!

(V tem trenutku, ko Tonček te poslednje besede izgovori, odgrne se zagrinjalo v sredi sobe in prikaže se lepo razsvitljena deska z naslednjim napisom:)

Tvojo prošnjo sem uslišal,

Ker prišla je iz srcá;

Bodi priden, ljubi Tonček,

Oče bodo zdaj domá!

(Spodaj pod desko je videti starčka, ki leži na zelenej travi blizu gozda in spi.)

Tonček (čudèč se). Kaj vidim tukaj zapisanega! (Bere počasi): „Tvojo prošnjo sem uslišal, — ker je prišla iz srcá; — bodi priden, ljubi Tonček, — oče bodo zdaj domá!“ — Ahà! zdaj se spominjam besed, ki mi jih je rekel starček, ko sem mu dal mleka in kruha, in jaz sem hotel toliko drugih stvari Bogá prositi! — — — (Skoči k materi): Nè, ljuba mati, nè! najljubše mi je, da bi videl skoraj našega dobrega očeta; to je moja jedina želja, katero mi naj ljubi Bog izpolni.

(Zunaj se sliši poštar, ki trobi na rog.)

TRETJI PRIZOR.

Božidar (prisopiha v sobo). Oče so tukaj, oče so tukaj, zdajci bodo v hiši! — Juhé! to bo veselje.

(Tonček in Božidar hitita očetu naproti.)

(Zagrinjalo pade.)

Poslovenil I. T.

Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.

Bilo je v soboto večer. Vse je že mirovalo od dela, ker se je bližal Gospodov dan. Takó so se tudi prebivalci vélike župnije (fare) v slovénskih goricah pripravljali na drugi dan, a to ne samo zaradi tega, ker se je bližal Gospodov dan, nego tudi zato, ker so ta dan gođovali svojega farnega patrona sv. Lovrenca. Ker se o tacem prazniku navadno silna množica ljudi zbere tudi iz sosednjih župnin, zato pride tudi mnogo beračev. Nekateri pridejo že nekaj dni poprej, da si prosijo milodarov po hišah dobrotnih ljudi. Tako je prišel tudi v našo hišo v soboto večer ubog berač ob jedne nogi in je prosil prenočišča. Radi smo mu ga dali in smel je z nami, kakor je to pri Slovanih obče naváda, tudi večerje zajeti. Ker večerja še ni bila gotova, prosili smo ga, da nam kaj pové, ker smo znali, da taki ljudje mnogo povedati znajo. Ni se dolgo branil temu, brž je vzel kratko pipico iz ust in si usta obrisal. Potem je milo vzdihnil in rekel: „Hočem vam povedati dogodbo, katera je posebno za otroke, in tukaj vas je več v hiši, podučljiva, in iz katere lahko spoznate, da je resničen prigovor, ki pravi: kdor ne uboga, tepe ga nadloga.“

„Daleč od tukaj, — začel je berač pripovedovati, — stoji na prijetnem hólmcu grad. Blizu tega gradú je tekla moja zibelka. V majhenej kóči ali dovolj velikej za mene, očeta, mater in sestro, živeli smo se od tega, kar sta oče in mati zaslužila. Ko sem toliko odrastel, da sem bil zmožen kacega dela se poprijeti, začela se je tudi moja svojeglavnost pokazovati. Večkrat so mi morali oče ali mati po dva do trikrat kako stvar ukazati, predno sem se je lotil. Dobra mati so večkrat dejali: „Ne vem kaj bode s teboj, ako boš tako svojeglaven, ali zapómní si dobro star pa resničen prigovor, ki pravi: „Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.“ Spomnil se bodeš, ako ti Bog življenje dá, večkrat tega prigovora ter se prepričal, da sem pravo govorila. In res, spomnil sem se ga že sto in stokrat, ali zdaj mi vse to nič več ne koristi. O jaz nesrečnež! Ako bi bil svoje dobre starše ubogal, godilo bi se mi zdaj dobro in ne bi se mi treba potikati po tujih hišah in prositi kruha svojemu lačnemu želodecu.“ Pri teh besedah mu kane debela solza po zarujavelem licu; a kmalu zopet poprime besedo in pravi: „Ker so doma vidéli, da težko shajajo z nami otroci, dali so me v službo in moral sem si pri tujih ljudéh kruha služiti. Pa tudi tukaj nisem nič dobrega storil; ubogati nisem hotel ne gospodarja ne gospodinje in tako sta me zapodila. Zapustivši dobrega gospodarja, šel sem si druge službe iskat. Našel sem jo, in ta služba je bila za mene prav ugodna, ker je bil gospodar več v krčmi nego li domá ter se ni mnogo brigal ne za gospodarstvo ne za posle; vse je prepuščal svojeji ženi, katere pa nikoli ubogal nisem. Delal sem tedaj le toliko, kolikor se je meni polju-